

PHÁT HUY ĐẦY ĐỦ VÀ ĐÚNG ĐẮN VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG: BÍ QUYẾT THÀNH CÔNG CỦA MALAIXIA

DINH VĂN AN*
ĐẶNG THỊ THU HOÀI**

Malaixia có xuất phát điểm không mấy thuận lợi từ khi nước này giành được độc lập: nền kinh tế nông nghiệp với thu nhập thấp, tỷ lệ nghèo đói cao (chiếm khoảng một nửa số hộ gia đình với chênh lệch giàu nghèo lớn giữa các dân tộc), tỷ lệ thất nghiệp cao, vấn đề tôn giáo khá phức tạp. Trong điều kiện đó, Malaixia đã lựa chọn mô hình phát triển kinh tế thị trường có sự can thiệp của Nhà nước. Từ đó tới nay, sau hơn 40 năm áp dụng mô hình này, Malayxia đã đạt được những thành tựu rất đáng khâm phục: kinh tế xã hội phát triển bền vững trong hơn 4 thập kỷ qua. Tăng trưởng Tổng sản phẩm trong nước (GDP) dao động từ 5,3% đến 7,5%. Tỷ lệ hộ nghèo giảm từ 49,3% xuống còn 5,7%. Các cơ hội về giáo dục, vốn tài chính, đất đai, lao động, dịch vụ chăm sóc sức khỏe và các dịch vụ cơ bản được chú trọng, phân bổ ngày càng công bằng hơn đối với người dân. Malaixia đã trở thành nền kinh tế mở cửa tương đối mạnh so với các nước trong khu vực, chỉ sau Xingapo và Hồng Kông. Những thành tựu phát triển nói trên là kết quả tác động của nhiều nhân tố, trong đó có thành công trong việc phát huy đầy đủ và đúng đắn vai trò của Nhà nước trong nền kinh tế thị trường. Vậy, Nhà nước đã làm gì và đâu là bí quyết của sự thành công đó? Dưới đây chỉ là một số nhận định chủ quan mà các tác giả cho rằng Việt Nam đáng suy nghĩ cho mô hình phát triển của mình.

Trước hết, khi nói đến vai trò quản lý của Nhà nước đối với nền kinh tế Malaixia, phải

nói đến vai trò định hướng thông qua hệ thống kế hoạch. Nhà nước xác định tầm nhìn, xây dựng và triển khai kế hoạch, đồng thời huy động các nguồn lực để hoàn thành mục tiêu mà kế hoạch đã đặt ra. Có thể nói rằng, Malaixia là một nước điển hình về hệ thống kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội với quy mô lớn, tiềm lực mạnh, có tính hệ thống chặt chẽ, có căn cứ khoa học và thực tiễn vững chắc. Kế hoạch quốc gia của Malaixia được phân thành bốn tầng, bao gồm:

- Kế hoạch định hướng tổng thể;
- Kế hoạch phát triển 5 năm;
- Rà soát kế hoạch 5 năm; và
- Kế hoạch Ngân sách hàng năm.

Cả bốn tầng kế hoạch trên đều dựa trên nền tảng là Tầm nhìn 2020 của đất nước. Tầm nhìn này đặt ra mục tiêu Malaixia sẽ trở thành một quốc gia phát triển vào năm 2020. Hiện nay, Malaixia đang thực hiện Kế hoạch 5 năm lần thứ 9, giai đoạn 2006 - 2010, theo hướng thúc đẩy mức độ cạnh tranh trong nền kinh tế, tập trung nguồn lực vào một số ngành có lợi thế cạnh tranh cao để trở thành những ngành có tầm vóc quốc tế, chỉnh đốn lại hệ thống giáo dục để đáp ứng với các thách thức mới.

* Đinh Văn An, Tiến sỹ Kinh tế, Viện trưởng Viện Nghiên cứu Quản lý kinh tế Trung ương.

** Đặng Thị Thu Hoài, Thạc sỹ, Nghiên cứu viên, Ban Nghiên cứu Khoa học Quản lý, Viện Nghiên cứu Quản lý kinh tế Trung ương.

Kinh nghiệm phát triển của Malaixia cho thấy Nhà nước đã hoàn thành tương đối tốt vai trò này thông qua việc xác định được tầm nhìn và kế hoạch phù hợp và tổ chức thực hiện thành công các kế hoạch đó. Một trong những ví dụ điển hình là chủ trương xây dựng Siêu hành lang Đa truyền thông (Multimedia Super Corridor - MSC). Đây là một dự án phát triển công nghệ thông tin và viễn thông toàn diện và là một chiến lược quan trọng nhằm đạt được những mục tiêu của *Tầm nhìn 2020*.

MSC được bố trí trên một dải đất dài 50 km và rộng 15 km, kéo dài từ thủ đô Kualalämpơ về phía Nam đến Sân bay Quốc tế Kualalämpơ. Mục đích thiết lập Siêu hành lang này là để Malaixia có thể thu hút được các công ty hàng đầu thế giới về các ngành đa phương tiện thực hiện nghiên cứu, triển khai các sản phẩm công nghệ mới và xuất khẩu. MSC cũng tạo môi trường lý tưởng cho các doanh nghiệp nhỏ và vừa trong nước phát triển thành những công ty tầm cỡ thế giới. Xương sống của MSC là ứng dụng sáu mũi nhọn: Chính phủ điện tử, thể đa mục đích, khám bệnh từ xa, trường học thông minh, cụm nghiên cứu và triển khai (R&D) và kinh doanh điện tử.

MSC là một kế hoạch dài hạn, thực hiện theo lộ trình từ năm 1996 đến 2020. Đến nay, những sản phẩm bước đầu đã bắt đầu hình thành và cho thấy dấu hiệu về tính đúng đắn của kế hoạch. Các kết cấu hạ tầng có tầm cỡ thế giới, các trung tâm kinh doanh, xa lộ thông minh, nhà ở chất lượng cao, trung tâm mua bán và siêu thị, khu giải trí, cùng với kết cấu hạ tầng mềm như "các luật ảo", hai trung tâm "thông minh" mới Putrajaya và Cyberjaya, đây là Trung tâm hành chính mới của Chính phủ Liên bang, là cơ sở của nhiều công ty đa phương tiện lớn nhất và hiện đại nhất trên thế giới đã hình thành.

Thứ hai, Nhà nước chủ động phát triển kinh tế thị trường tự do, đặc biệt chú trọng nâng cao mức độ cạnh tranh trong nền kinh tế. Can thiệp của Nhà nước ở đây không cho phép bóp méo các tín hiệu thị trường mà ngược lại, Nhà nước có những biện pháp

thúc đẩy sự phát triển của thị trường và đảm bảo cho thị trường hoạt động một cách hiệu quả. Một trong những hoạt động quan trọng ở đây là Malaixia đã chủ động xác định và thực hiện lộ trình gia tăng áp lực cạnh tranh trong nền kinh tế thông qua việc hình thành những hợp tác thương mại tự do đa phương và song phương theo phương châm "mở hết những ngành và lĩnh vực đã sẵn sàng". Đến nay, Malaixia đã chủ động ký hiệp định thương mại tự do với Nhật Bản và đang đàm phán hiệp định thương mại tự do song phương với 7 nước khác.

Chính phủ nhận thức được vai trò của tự do hóa đối với việc cải thiện hiệu quả nhưng đồng thời cũng có kế hoạch chặt chẽ để tránh những tác động tiêu cực đối với nền kinh tế và xã hội như mất ổn định kinh tế xã hội, mất tự chủ, thiệt hại lợi ích quốc gia. Đến nay, Malaixia là nước có độ mở nền kinh tế cao so với các nước trong khu vực với tổng giá trị xuất khẩu và nhập khẩu/GDP là 182% trong năm 2006. Đặc biệt, năng lực tự quản lý của Nhà nước được thể hiện rõ trong việc Malaixia đã từ chối áp dụng những biện pháp khắc phục khủng hoảng tài chính châu Á của Quỹ Tiền tệ Quốc tế và đưa ra những biện pháp riêng, phù hợp với điều kiện của đất nước và đã đem lại những thành công nhất định. Nguyên Thủ tướng Mahathia và bộ máy giúp việc của ông, chủ yếu gồm 8 chuyên gia hàng đầu, đã có vai trò quyết định trong thành công này.

Thứ ba, Chính phủ Malaixia đã tương đối thành công trong việc huy động các nguồn lực trong xã hội để thực hiện các định hướng chiến lược đã xác định. Hai điểm nổi bật ở khía cạnh này là việc sử dụng linh hoạt hình thức doanh nghiệp nhà nước (DNNN) và phát triển mối quan hệ hợp tác giữa khu vực công và khu vực tư. Hiện nay, Malaixia chỉ có hơn 50 DNNN (kể cả thuộc sở hữu của Chính phủ và của các bang), kinh doanh nhiều lĩnh vực và hoạt động khác nhau. Hầu hết các DNNN được tổ chức hoạt động theo Luật Công ty ngay từ thời gian đầu thành lập. Ví dụ điển hình là Petronas, một DNNN lớn nhất của Malaixia được thành lập năm 1974, chỉ nhận được hỗ trợ của Nhà nước thời

gian đầu nhưng vẫn hoạt động theo Luật công ty. Không ít các DNNN được chuyển đổi từ đơn vị sự nghiệp của Nhà nước, ví dụ như các viện nghiên cứu và triển khai. Đối với các đơn vị này, Nhà nước chỉ hỗ trợ thời gian đầu, khi đã có sản phẩm phải chuyển đổi sang hoạt động như một doanh nghiệp.

Điều đáng chú ý là một số DNNN được thành lập nhằm thúc đẩy và tạo điều kiện thuận lợi cho hoạt động đầu tư của tư nhân. Ví dụ, Công ty Công viên Công nghệ Malaixia (TPM) với chức năng cung cấp kết cấu hạ tầng và dịch vụ tiên tiến cho các hoạt động đổi mới công nghệ và R&D. Công ty Hệ thống Vi điện tử Malaysia (MIMOS) với những hoạt động nghiên cứu và sản xuất một diện rộng các hoạt động thuộc lĩnh vực ICT, tư vấn cho Chính phủ về các chính sách và chiến lược liên quan đến vi điện tử và ICT. Công ty Tiêu chuẩn và Nghiên cứu Công nghiệp Malaixia (SIRIM) có chức năng phát triển các quy trình, sản phẩm và công nghệ, thúc đẩy tiêu chuẩn hoá và chất lượng trong các ngành, và cung cấp dịch vụ kỹ thuật cho các ngành và cho Nhà nước. Công ty Phát triển các Doanh nghiệp nhỏ và vừa (SMIDEC), thuộc Bộ Thương mại Quốc tế và Công nghiệp (MITI), có chức năng trợ giúp và tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển các doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Malaixia chú trọng duy trì và phát triển mối quan hệ giữa các cơ quan Chính phủ, các ngành và các doanh nghiệp một cách xuyên suốt và liên tục từ quá trình soạn thảo, ban hành luật pháp và chính sách đến việc thực thi những văn bản và chủ trương chính sách đó. Nhờ đó mà Chính phủ có khả năng ban hành những luật pháp và chính sách sát với nhu cầu thực tế, nhất quán và dễ dàng trong quá trình triển khai thực hiện. Trường hợp điển hình trong lĩnh vực khoa học công nghệ là Nhóm Quan hệ giữa Ngành và Chính phủ về Công nghệ cao Malaysia (MIGHT) đã được thành lập. Đây là một tổ chức độc lập và phi lợi nhuận, với chức năng chính là tạo một kênh đối thoại giữa Chính phủ và doanh nghiệp, tăng cường các mối quan hệ giữa các ngành và Chính phủ trong phát triển khoa học công

nghệ. Nhóm này có vai trò rất lớn trong việc đưa tiếng nói của doanh nghiệp đến với Chính phủ. Với Ban Giám đốc bao gồm những đại diện đến từ các cơ quan Chính phủ, các cơ quan nghiên cứu và các doanh nghiệp, và trụ sở được bố trí ngay trong Văn phòng Thủ tướng, MIGHT rất hữu hiệu trong việc tham mưu cho Chính phủ ban hành các chính sách đúng đắn cũng như cung cấp các định hướng và dịch vụ cho phát triển công nghệ cao.

Trong quá trình thực hiện các vai trò trên, Malaixia cũng nhận ra những điểm yếu của mình như tính hợp lý của các định hướng phát triển, nhất là trong bối cảnh toàn cầu hóa, tác động và hiệu quả của các chương trình hỗ trợ của Nhà nước. Trên thực tế, những dấu hiệu về sự không khuyến khích tính năng động và nuôi dưỡng tính ỷ lại của khu vực tư nhân gây ra do những ưu đãi hào phóng của Chính phủ cho doanh nghiệp và chính sách bảo hộ thái quá đã bộc lộ. Tuy nhiên, Chính phủ Malaixia đã tìm nhiều cách để khắc phục các hạn chế này như rà soát lại thường xuyên tính phù hợp của các chiến lược, kế hoạch áp dụng các biện pháp đảm bảo hiệu quả của các chương trình, dự án của Nhà nước. Nhìn chung, mô hình phát triển nào cũng có những điểm mạnh và điểm yếu. Bí quyết thành công trong mô hình quản lý của Malaixia là Nhà nước có tầm nhìn dài hạn, đủ năng lực để hoạch định những chính sách phù hợp với điều kiện của đất nước, đồng thời phù hợp với xu hướng phát triển trên thế giới. Nhà nước có đủ khả năng điều hòa các lợi ích, phát huy được mọi nguồn lực, tập trung cho mục tiêu phát triển. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Đinh Văn Ân (2007). Báo cáo kết quả Khảo sát Malaysia từ 15-22/7/2007, Hà Nội, tháng 7.
2. Malaysian National Economic Action Council, Malaysia's Development Experience, 2007.
3. Viện nghiên cứu Quản lý kinh tế Trung ương (2003). Báo cáo kết quả khảo sát Malaysia từ 9-15/3/2003, Hà Nội, tháng 3.